

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Delovno-socialni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2017:VIII.IPS.47.2017

Evidenčna številka: VS00000518

Datum odločbe: 09.05.2017

Opravična številka II.stopnje: VDSS Psp 263/2016

Senat: Marjana Lubinič (preds.), mag. Marijan Debelak (poroč.), dr. Mateja Končina Peternel, Borut Vukovič, mag. Irena Žagar

Področje: POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Institut: pokojninska osnova - *odpravnina*

Zveza: ZPIZ-1 člen 42, 42-7

Jedro

Delavec in delodajalec se v primeru sporazumnega prenehanja pogodbe o zaposlitvi lahko dogovorita tudi za izplačilo odpravnine.

Ob pravilnem materialnopravnem izhodišču, da določba 79. člena ZDR ne izključuje možnosti dogovora o odpravnini, je sodišče druge stopnje presojalo dejansko naravo spornega izplačila. Kljub izrecnemu zapisu v sporazumu, da gre za odpravnino, je ugotavljalo pravo voljo pogodbenih strank in je zaključilo, da ni dokazano, da bi šlo za prejemek, katerega narava bi bila drugačna od dogovorjene in realizirane.

Sodišče druge stopnje je torej presodilo, da je podan zakonski dejanski stan iz sedme alineje 42. člena ZPIZ-1, ki izključuje vštevnost odpravnine v pokojninsko osnovo.

Izrek

Revizija se zavrne.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je tožencu v ponovnem sojenju naložilo izdajo novega upravnega akta o sorazmernem delu starostne pokojnine v 30. dneh od pravnomočnosti sodbe, tako da se v pokojninsko osnovo všteje tudi

znesek v višini 45.789.841,44 tedanjih SIT iz leta 2005.

2. Sodišče druge stopnje je po opravljeni pritožbeni obravnavi ugodilo pritožbi toženca in sodbo sodišča prve stopnje spremenilo tako, da je zavrnilo tožnikov tožbeni zahtevek.

3. Zoper pravnomočno sodbo sodišča druge stopnje tožnik vlaga revizijo zaradi bistvenih kršitev določb pravnega postopka in zmotne uporabe materialnega prava. Navaja, da je sodišče v izreku zmotno povzelo tožbeni zahtevek. Sodišče ni razumelo instituta sporazumnega prenehanja delovnega razmerja in ga je razlagalo v škodo tožnika. Delavec se za podpis sporazuma o prenehanju delovnega razmerja odloči, ko si pridobi dovolj veliko nadomestilo oziroma odškodnino zaradi izgube delovnega mesta, kot je bilo v tem primeru. Pri tem ni bistveno poimenovanje dajatve, temveč je bistvena njena vsebina. Sodišče je zmotno razlagalo določbo 79. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR, Ur. l. RS, št. 42/2002, s spremembami), da je lahko v primeru sporazuma dogovorjena tudi *odpravnina*. Določba 79. člena ZDR je kogentne narave; dajatev delodajalca ob sklenitvi sporazuma se ne more šteti za odpravnino. Sodišču očita bistveno kršitev določb pravnega postopka iz 15. točke drugega odstavka 339. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP, Ur. l. RS, št. 26/99, s spremembami), ker je navedlo, da do prekinitve delovnega razmerja ni prišlo. Sklenitev sporazuma pomeni ravno sporazumno prenehanje delovnega razmerja. Iz sodbe ni mogoče razbrati, kako je sodišče ugotovilo, da izplačilo pomeni odpravnino. Uveljavlja tudi kršitev iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, kršitev ustavnih pravic (2., 14. in 22. člen Ustave RS) in kršitev določb pravnega postopka iz prvega odstavka 339. člena ZPP.

4. Revizija je bila v skladu s 375. členom ZPP vročena tožencu, ki v odgovoru predlaga njeno zavrnitev.

5. Revizija ni utemeljena.

6. Revizija je izredno pravno sredstvo zoper pravnomočno sodbo, izdano na drugi stopnji (prvi odstavek 367. člena ZPP). Revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu, v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni (prvi odstavek 371. člena ZPP).

7. Tožnik je z delodajalcem sklenil notarski zapis sporazuma o ureditvi medsebojnih razmerij ob razveljavitvi pogodbe o zaposlitvi z dne 19. 12. 2005 (v nadaljevanju: sporazum), po katerem mu je delodajalec dolžan izplačati odpravnino v višini 46.272.841,44 SIT in odškodnino zaradi skrajšanja odpovednega roka v višini 11.568.210,36 SIT. Toženec navedenih zneskov pri odmeri sorazmernega dela starostne pokojnine v odločbah z dne 10. 10. 2012 in 7. 12. 2012 ni upošteval v pokojninsko osnovo. S sodbo Psp 511/2014 z dne 15. 1. 2015 je bilo pravnomočno odločeno, da se odpravita odločbi toženca in se znesek v višini 11.568.210,36 SIT všteje v pokojninsko osnovo tožnika.¹

8. Glede zneska 45.789.841,44 SIT je Vrhovno sodišče s sklepom VIII Ips 93/2015 z dne 14. 10. 2015 razveljavilo sodbi sodišč prve in druge stopnje in zadevo v tem delu vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje. Neugotovljena je ostala dejanska narava izplačila v višini 45.789.841,44 SIT. V notarskem zapisu sporazuma je namreč zapisano, da gre za odpravnino, ta pa se na podlagi določbe sedme alineje 42. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1, Ur. l. RS, št. 106/99, s spremembami) ne šteje v izračun pokojninske osnove. Vendar je tožnik v postopku zatrjeval, da gre za plačilo plač zaradi predčasne prenehanja pogodbe o zaposlitvi in ne za odpravnino iz sedme alineje 42. člena ZPIZ-1.

9. Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da ima sporni znesek naravo dohodka iz delovnega razmerja zaradi izgube delovnega mesta in ne gre za odpravnino. Zato je presodilo, da se všteva v pokojninsko osnovo.

Sodišče druge stopnje je ugodilo pritožbi toženca in sodbo sodišča prve stopnje spremenilo tako, da je tožbeni zahtevek zavrnilo. Tožnik sodišču druge stopnje očita bistveno kršitev iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, ker naj bi pri povzemanju tožbenega zahtevka v izreku izplačanemu znesku dodalo besedo *odpravnina*, čeprav sam takega zahtevka ni postavil in je zatrjeval celo nasprotno, da izplačani znesek ni *odpravnina*. Kršitev ni podana. Res je sodišče druge stopnje v izreku dodalo besedo *odpravnina*, vendar navedeno ni odločilno za presojo. Na odločitev ni vplivalo dejstvo, da je sodišče navedlo, da gre za vštevanje odpravnine. Tudi sicer je tožnik dejansko zatrjeval ravno to, da se mu sporni znesek, ki je v sporazumu opredeljen kot *odpravnina*, všteje v pokojninsko osnovo. Sodba zaradi tega tudi ni nerazumljiva in jo je mogoče preizkusiti.

10. Revizijski očitke o neobrazloženosti ni utemeljen. Sodišče druge stopnje je svojo dokazno oceno ustrezno obrazložilo v 10. točki obrazložitve. Pojasnilo je, da je na podlagi izpovedi tožnika, pisnega sporazuma, pisne izjave A. A. ter plačilne liste presodilo, da ni dokazano, da bi šlo za prejemek, katerega narava bi bila drugačna od dogovorjene in realizirane. Pri tem je sledilo metodološkemu napotku iz 8. člena ZPP.

11. Po prepričanju tožnika naj bi bil zaključek sodišča druge stopnje, da dejansko ni prišlo do prenehanja delovnega razmerja, v nasprotju s sklenjenim sporazumom, kar naj bi predstavljalo bistveno kršitev določb pravnega postopka iz 15. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, vendar dejstvo morebitnega prenehanja delovnega razmerja tožnika za presojo dejanske narave spornega izplačila ni odločilno. To nenazadnje ugotavlja že tožnik v reviziji. Ker torej ne gre za odločilno dejstvo, uveljavljana bistvena kršitev ni podana.

12. Tožnik v reviziji navaja, da že dejstvo sklenitve sporazuma o prenehanju delovnega razmerja pomeni, da izplačani znesek ne more predstavljati odpravnine, ker ta ni predvidena v določbi 79. člena ZDR. Zato naj bi lahko šlo le za drugo dajatev iz delovnega razmerja. Revizijske navedbe niso utemeljene. V primeru sklenitve sporazuma o prenehanju delovnega razmerja na podlagi 79. člena ZDR *odpravnina* res ni določena kot pravica delavca, vendar prenehanje delovnega razmerja na podlagi sporazuma samo po sebi ne izključuje dogovora o izplačilu odpravnine. Pogodbeni stranki sta pri oblikovanju vsebine sporazuma praviloma prosti in lahko v sporazumu uredita tudi druge pravice in obveznosti. Odpravnina v takšnem primeru ne predstavlja odpravnine zaradi redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi delodajalca iz poslovnega razloga oziroma razloga nesposobnosti, ki jo kot pravico delavca opredeljuje 109. člen ZDR, niti odpravnine ob *upokojitvi* iz 132. člena ZDR. Kljub temu se delavec in delodajalec v primeru sporazumnega prenehanja pogodbe o zaposlitvi lahko dogovorita tudi za izplačilo odpravnine. Zato sodišče druge stopnje ni zmotno razlagalo določbe 79. člena ZDR. Poleg tega tožnik glede zneska v višini 483.000,00 SIT sam priznava, da gre za plačilo zakonsko določene odpravnine, kljub sklenjenemu sporazumu.

13. Ob pravilnem materialnopravnem izhodišču, da določba 79. člena ZDR ne izključuje možnosti dogovora o odpravnini, je sodišče druge stopnje presojalo dejansko naravo spornega izplačila. Kljub izrecnemu zapisu v sporazumu, da gre za odpravnino (82. člen Obligacijskega Zakonika v zvezi z 11. členom ZDR), je ugotavljalo pravo voljo pogodbenih strank. V ta namen je opravilo pritožbeno obravnavo (prvi odstavek 355. člena ZPP), na kateri je dodatno zaslišalo tožnika. Tožnik je imel torej možnost dokazovati dejansko naravo spornega izplačila in je to možnost tudi izkoristil. Vendar sodišče druge stopnje v tem delu ni sledilo njegovi izpovedi, saj ni bila prepričljiva, in je zaključilo, da ni dokazano, da bi šlo za prejemek, katerega narava bi bila drugačna od dogovorjene in realizirane. Drugačne revizijske navedbe v smeri, da naj bi šlo za dajatev iz delovnega razmerja in o dokaznem zaključku glede prevoda pisne izjave A. A., pomenijo nedovoljen revizijski razlog izpodbijanja dejanskega stanja.

14. Očitek, da naj bi šlo za sodbo presenečenja, ni utemeljen. Sodišče druge stopnje presoje ni oprlo na neko

novo pravno podlago, glede katere tožnik ne bi imel možnosti izjave, oziroma podati trditvene podlage v postopku na prvi stopnji. Drugačna dokazna ocena s strani sodišča druge stopnje po opravljeni pritožbeni obravnavi ob enakih materialnopravnih podlagah ne pomeni sodbe presenečenja za tožnika.

15. Sodišče druge stopnje je torej presodilo, da je podan zakonski dejanski stan iz sedme alineje 42. člena ZPIZ-1, ki izključuje vštevnost odpravnine v pokojninsko osnovo. Tožnik pravilno navaja, da bi se morali v pokojninsko osnovo poleg plače vštevati vsi drugi prejemki iz delovnega razmerja, od katerih so bili obračunani ter plačani prispevki za socialno zavarovanje, razen izrecnih izjem iz 42. člena ZPIZ-1. Vendar v okoliščinah tega primera, ko ni dokazana drugačna narava spornega zneska od dogovorjene in realizirane, njegove revizijske navedbe niso utemeljene. Da naj bi sedma alineja 42. člena ZPIZ-1 izrecno zajemala samo odpravnino zaradi redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi delodajalca iz poslovnega razloga oziroma razloga nesposobnosti, ki jo kot pravico delavca določa 109. člen ZDR, ne pa tudi odpravnine, ki je bila tožniku izplačana v obravnavanem primeru, tožnik ne zatrjuje.

16. Revizijsko sodišče se ne strinja z razlogi revizije, da naj bi šlo za kršitev ustavne pravice do enakosti pred zakonom ter enakega varstva pravic (14. in 22. člen Ustave RS). Ker je bilo ugotovljeno, da je bila dogovorjen in realiziran prejemek *odpravnina*, nevštevaje v pokojninsko osnovo pomeni enako obravnavanje tožnika v primerjavi z ostalimi prejemniki odpravnine pri uveljavljanju pravice do starostne pokojnine. Ustavna pravica iz 22. člena pa je pravica procesnega značaja in posamezniku zagotavlja enakopravno obravnavo strank v podobnih in enakih primerih. Tožnik je imel v postopku možnost zatrjevati in dokazovati dejansko naravo izplačila in odgovoriti na navedbe tožene stranke, torej do kršitve 22. člena Ustave RS ni prišlo.

17. Zato je revizijsko sodišče v skladu s 378. členom ZPP zavrnilo revizijo kot neutemeljeno.

¹ To odločitev je potrdilo tudi Vrhovno sodišče s sodbo VIII Ips 73/2015 z dne 14. 10. 2015.

Datum zadnje spremembe: 12.07.2018